Látássérült személyek infokommunikációs segítője
Oktatásianyag-sorozat

Bevezetés a Windows 10 képernyőolvasó szolgáltatásának használatába

Készítette az

Informatika a Látássérültekért Alapítvány

Kiadás dátuma: 2023 június

Látássérült személyek infokommunikációs segítője Oktatásianyag-sorozat 1
Bevezetés a Windows 10 képernyőolvasó szolgáltatásának használatába 1
Bevezetés 3
A Narrátor használata 3
Narrátor elindítása 3
A Narrátor beszédtulajdonságainak testreszabása 5
Információk felolvasásának módja 7
Részletességi szint megadása 7
A központozás felolvasása 8
Nagybetűk és szavak felolvasása 9
Információk lekérdezése a Narrátor segítségével 9
Pásztázó mód 10
A pásztázó mód parancsai 11
Szöveg kijelölése pásztázó módban 14
Szöveg felolvasása a Narrátor segítségével 15
A szöveg felolvasásával kapcsolatos főbb billentyűparancsok 15
Formázással kapcsolatos adatok lekérdezése 17
Billentyűzet 18
Billentyűzetkiosztás 18
Narrátor billentyű 19
Tanuló mód (Billentyűzet súgó) 19
Saját billentyűparancsok létrehozása 19
Navigáció 20
A Narrátor keresője 21
Webes tartalmak olvasása és navigálás a webes dokumentumokban 21
Hivatkozások közötti navigálás adott oldalon 21
Címsorok közötti navigálás egy oldalon 22
Webes információk lekérése 22
Braille-kijelzők használata 23
A Narrátor használata érintéssel 25
Érintéses kézmozdulatok 25
Kézmozdulatok 25
Gépelés érintéssel 26
Impresszum 27

Bevezetés

Jelen dokumentum célja, hogy áttekintést nyújtson a Narrátor képernyőolvasó használatáról. A Narrátor képernyőolvasó lehetővé teszi a Windows 10 rendszerű számítógépek billentyűzettel történő használatát, valamint a gyakori műveletek elvégzését a látássérült felhasználók számára. Röviden összefoglalásra kerülnek a program legfontosabb jellemzői, kezelésének módja.
A dokumentum olyan betűtípussal és méretben (Arial 14-Arial 22) – valamint megnövelt sortávolsággal és balra zártan – készült, amely a gyengénlátó emberek számára lehetővé teszi annak akadálymentes olvasását.

A Narrátor használata

Narrátor elindítása

A Narrátort az alábbi módokon tudja elindítani:

- Nyomja le a WINDOWS+CTRL+ENTER billentyűparancsot. A Narrátor leállításához szintén ezt a billentyűkombinációt kell használni. A Windows korábbi verzióiban erre a célra a WINDOWS+ENTER parancs szolgált.
- Érintőképernyős eszközökön a WINDOWS+Hangerőnövelés gomb lenyomásával indítható el, illetve állítható le a Narrátor.
- A Narrátor beállításainak megnyitásához nyomja le a WINDOWS+CTRL+N billentyűkombinációt, majd a SZÓKÖZ

billentyű lenyomásával kapcsolja be A Narrátor használata váltókapcsolót.

- A CTRL+ALT+DEL billentyűkombinációval lépjen a bejelentkezési képernyőre, majd a TAB billentyűvel navigáljon a jobb alsó sarokban található Könnyű kezelés gombra, és aktiválja azt. Ezután kapcsolja be a Narrátor részen elhelyezkedő váltókapcsolót.
- A WINDOWS billentyűvel nyissa meg a Start menüt, majd a kereső mezőbe gépelje be a „narrátor” szót. A Narrátor találaton állva nyomja le az ENTER billentyűt.
- Nyissa meg a futtatást a WINDOWS+R billentyűkombinációval, gépelje be a „narrátor” szót, majd nyomja le az ENTER billentyűt.

A Narrátort beállíthatja úgy is, hogy automatikusan elinduljon a PC-re történő bejelentkezés előtt vagy után. Ehhez a WINDOWS+CTRL+N billentyűkombinációval nyissa meg a Narrátor beállításait. Ezután a SZÓKÖZ billentyűvel jelölje be az A Narrátor indítása bejelentkezés után számomra jelölőnégyzetet. Az A Narrátor indítása bejelentkezés előtt mindenki számára jelölőnégyzet bejelölésével beállíthatja, hogy a bejelentkezés előtt a Narrátor minden felhasználó számára automatikusan elinduljon.

Minden alkalommal, amikor a programot bekapcsolja, megnyílik a Narrátor kezdőlapja, amelyen keresztül hozzáférhet a beállításokhoz, a Gyorsútmutatóhoz, illetve egyéb kezelési útmutatókhoz. Ezt a kezdőlapot kikapcsolhatja, ha lenyomja a WINDOWS+CTRL+N billentyűkombinációt – ekkor megnyílik Narrátor beállításainak ablaka –, majd a TAB billentyűvel megkeresi az A Narrátor kezdőlapjának

megjelenítése a Narrátor indításakor jelölőnégyzetet, és a SZÓKÖZ lenyomásával megszünteti a bejelölést.

A Narrátor beszédtulajdonságainak testreszabása

A Narrátor SAPI 5-alapú beszédszintetizátorokkal használható. A telepítést követően a telepített hangok megjelennek egy listában. A külső hangszolgáltatók közé tartozik a Harpo szoftver, a CereProc, a NextUp, az Eloquence és a Vocalizer Expressive.

Ha harmadik féltől származó szövegfelolvasó (TTS) hangot kíván használni, akkor azt telepítenie kell a számítógépére. Első lépésben a Narrátor beállításainak megnyitásához nyomja le a WINDOWS+CTRL+N billentyűkombinációt. A Narrátor hangjának személyre szabása csoportban válassza a További hangok hozzáadása lehetőséget. Ezzel a beszédbeállítások lapjára kerül.
A Hangok kezelése csoportban válassza a Hangok hozzáadása gombot. A keresőmezőbe gépelje be vagy a nyílbillentyűkkel válassza ki azt a nyelvet, amelyhez a hangokat telepíteni kívánja, majd a kijelöléshez nyomja le az ENTER-t. A kijelölést követően nyomja meg a Hozzáadás gombot. Az új hangok – az internetkapcsolat letöltési sebességétől függően – néhány percen belül letöltődnek, és használatra készen állnak.
A letöltést követően nyissa meg a Narrátor beállításait, és válassza ki a kívánt hangot A Narrátor hangjának testreszabása > Hang választása elemnél.
Ha a TAB billentyűvel továbblépked, akkor az alábbi, a hangokkal kapcsolatos beállításokat is módosíthatja:

- **Beszédhang sebességének módosítása** vízszintes csúszka: Beállíthatja a Narrátor beszédsebességét.
- **Hangmagasság módosítása** vízszintes csúszka: Beállíthatja a Narrátor hangszínét.
- **Hangerő módosítása** vízszintes csúszka: Megadhatja a Narrátor beszédének hangerejét.
- **Más alkalmazások hangerejének csökkentése, ha a Narrátor beszél** jelölőnégyzet: Bejelölése esetén a más alkalmazásból származó hangok hangereje csökken, így a Narrátor jobban hallható.
- **Válassza ki, hogy hol szeretné hallani a Narrátor hangját** kombinált listamező: A Narrátorban kiválaszthatja az alapértelmezett hangkimeneti eszközt.

A Narrátor hangerejét a billentyűzeten az alábbi módokon állíthatja be:
A hangerő a NARRÁTOR+CTRL+Ó vagy a NARRÁTOR+CTRL+PLUSZ (számbillentyűzet) billentyűkombinációval növelhető.
A hangerő a NARRÁTOR+CTRL+MÍNUSZ vagy a NARRÁTOR+CTRL+MÍNUSZ (számbillentyűzet) billentyűkombinációval csökkenthető.

Ha módosítani kívánja a Narrátor beszédtempóját, nyomja le a NARRÁTOR+PLUSZ vagy a NARRÁTOR+MÍNUSZ billentyűparancsok egyikét.

Információk felolvasásának módja

Részletességi szint megadása

A Narrátorral különböző részletességű információkat olvastathat fel a vezérlőelemekről és a szöveg tulajdonságairól. Ezt a lehetőséget más képernyőolvasóknál bőbeszédűségnek hívják. A részletesség szintjét a NARRÁTOR+V vagy a NARRÁTOR+SHIFT+V billentyűkombinációval tudja megváltoztatni. Előfordulhat, hogy a billentyűkombinációt többször le kell nyomnia, amíg meg nem találja a kívánt beállítást. Az alábbi részletességi szintek közül választhat:

- **1. részletességi szint: Csak szöveg:** Ennek a szintnek a használatával gyorsan olvashat a szövegekkel kapcsolatos, az Ön számára szükségtelen részletek meghallgatása nélkül. A Narrátor például nem jelenti be a hivatkozásokat, nem írja le a szövegformázást.
- **2. részletességi szint: Néhány vezérlési adat:** Ennek a szintnek a használata alkalmazások esetén célszerű. Az ismert alkalmazásokban a Narrátor a vezérlőelemekről csak annyi információt mond el, amennyi feltétlenül szükséges.
- **3. részletességi szint: Minden vezérlési adat:** Ez a Narrátor alapértelmezett szintje. Ennek használatakor a program felolvassa az alkalmazás vezérlőelemeire vonatkozó összes fontosabb részletet.
- **4. részletességi szint: Néhány szövegrészlet:** Ennek a szintnek a beállításakor olvassa fel a Narrátor a legtöbb attribútumot és információt, amikor egy szöveget gépel be, például egy dokumentum írásakor.

- **5. részletességi szint: Minden szövegrészlet:** Ennek a szintnek a használatakor a Narrátor a szövegre vonatkozó összes adatot, például a címsor szintjét, a betűtípusokat, a méretet, a formázást, a felsorolásjelet, a lista típusát stb. felolvassa. Ez különösen a dokumentumok lektorálásakor vagy szerkesztésekor hasznos.

A részletességi szintet a Narrátor beállítási ablakában is meg tudja adni. Ehhez nyomja le a WINDOWS+CTRL+N billentyűkombinációt, majd a Narrátor beállítási ablakában a TAB-bal keresse meg az A Narrátor által a szövegekhez és vezérlőkhöz megadott információ részletességi szintjének módosítása kombinált listamezőt, és a nyílbillentyűkkel válassza ki a kívánt elemet.

A központozás felolvasása

Beállítható, hogy a Narrátor a szövegben mekkora mennyiségű központozást olvasson fel. A központozás felolvasásának módosításához nyomja le az alábbi billentyűkombinációk egyikét:

- NARRÁTOR+ALT+kivonás (a számbillentyűzeten) vagy NARRÁTOR+ALT+mínuszjel (-)
- NARRÁTOR+ALT+összeadás (a számbillentyűzeten) vagy NARRÁTOR+ALT+Ó

Az alábbi leírási szintek közül választhat:

- **Alapértelmezett:** Elenyésző vagy semennyi központozás-felolvasás. A szövegelemek közötti szünetek jelölik az olyan elemeket, mint például a vessző vagy a pont.
- **Matematikai:** A matematikai jelek többségének felolvasása.

- **Néhány:** A szövegelemek közötti szüneteknél az írásjelek, például a vessző és a pont felolvasása.
- **Több:** További írásjelek, például a zárójelek felolvasása.
- **Mind:** Az összes központozási elem felolvasása, köztük a speciális jeleké is.

Nagybetűk és szavak felolvasása

A Narrátor alapértelmezés szerint a nagybetűket is ugyanúgy olvassa fel, mint a kisbetűket. Ez azt jelenti, hogy alapesetben nem tesz különbséget a nagy- és a kisbetűk között, viszont meg lehet adni, hogy nagybetű esetén a Narrátor a „nagybetű” kifejezést olvassa fel az adott szó előtt, illetve nagyobb hangmagassággal mondja ki az adott betűt vagy szót.
Ha hallani akarja, hogy melyik szó nagybetűs, nyissa meg a Narrátor beállításait a WINDOWS+CTRL+N billentyűparanccsal, majd a TAB-bal keresse meg a Nagybetűs szöveg felolvasási módjának módosítása kombinált listamezőt, és a nyílbillentyűkkel válassza ki a kívánt beállítást.

Információk lekérdezése a Narrátor segítségével

Ha tudni akarja, hogy melyik alkalmazás vagy ablak hordozza a fókuszt, a NARRÁTOR+T billentyűkombinációval olvastathatja fel az aktuális ablak címét.
A fókuszban lévő ablak címének és tartalmának felolvasásához nyomja le a NARRÁTOR+W billentyűkombinációt.
A NARRÁTOR+F12 billentyűparanccsal felolvastathatja az időt, a dátumot, illetve a hét aktuális napját szöveges formátumban.
A felolvasás leállításához nyomja le a CTRL billentyűt.

Az aktuális elem felolvasásához nyomja le a NARRÁTOR+TAB billentyűkombinációt.

Pásztázó mód

A pásztázó mód lényegében a JAWS virtuális kurzorának, illetve az NVDA böngésző módjának feleltethető meg. A pásztázó mód segítségével lehet felolvastatni azokat az információkat, amelyek nem tartalmaznak valódi szövegkurzort, ezért azok eléréséhez egy szimulált kurzorra van szükség. Ez a képernyőolvasó egy szolgáltatása. A pásztázó mód automatikusan bekapcsol, ha a Mail, az Outlook, a Microsoft Edge, a Google Chrome vagy a Firefox programot használja. Emellett automatikusan bekapcsol bármely olyan Windows-alkalmazás megnyitásakor is, amelyben Ön korábban már bekapcsolta. A pásztázó módot a NARRÁTOR+SZÓKÖZ billentyűkombinációval kapcsolhatja be illetve ki. Ha a pásztázó mód be van kapcsolva, a FEL- és a LENYÍL billentyűkkel navigálhat az alkalmazásokban és a weblapokon. Ha a használni kívánt elemet (például az alkalmazás valamelyik gombját, a weblapon található hivatkozást vagy szövegmezőt) aktiválni akarja, nyomja le az ENTER vagy a SZÓKÖZ billentyűt. Ha egy alkalmazásnál kikapcsolja a pásztázó módot, akkor ott mindaddig passzív marad a funkció, amíg újra be nem kapcsolja. A pásztázó mód automatikusan kikapcsol a beviteli mezőkben, hogy a vezérlőelemeket be lehessen állítani. A beviteli mezőből történő kilépéshez és a pásztázó mód folytatásához nyomja le újra a FEL- vagy a LENYÍL billentyűt.

A pásztázó mód parancsai

Ha a pásztázó mód be van kapcsolva, az alábbi billentyűkkel navigálhat az alkalmazásokban és a weblapokon.

Billentyűparancs	Művelet
NARRÁTOR+SZÓKÖZ	Pásztázó mód be- vagy kikapcsolása
ENTER	Elsődleges művelet
SZÓKÖZ	Elsődleges művelet
SHIFT+ENTER	Másodlagos művelet
SHIFT+SZÓKÖZ	Másodlagos művelet
HOME	Ugrás a sor első karakterére, és annak felolvasása
END	Ugrás a sor utolsó karakterére, és annak felolvasása
P	Következő bekezdés felolvasása
SHIFT+P	Előző bekezdés felolvasása
CTRL+LENYÍL	Következő sor felolvasása
CTRL+FELNYÍL	Előző sor felolvasása
CTRL+JOBBRANYÍL	Következő szó felolvasása
CTRL+BALRANYÍL	Előző szó felolvasása
JOBBRANYÍL	Következő karakter felolvasása
BALRANYÍL	Előző karakter felolvasása
CTRL+HOME	Ugrás a szöveg első sorára, és annak felolvasása
CTRL+END	Ugrás a szöveg utolsó sorára, és annak felolvasása

LENYÍL	Ugrás a következő szövegre vagy elemre
FELNYÍL	Ugrás az előző szövegre vagy elemre
1	Ugrás a következő 1. szintű címsorra
SHIFT+1	Ugrás az előző 1. szintű címsorra
2	Ugrás a következő 2. szintű címsorra
SHIFT+2	Ugrás az előző 2. szintű címsorra
3	Ugrás a következő 3. szintű címsorra
SHIFT+3	Ugrás az előző 3. szintű címsorra
4	Ugrás a következő 4. szintű címsorra
SHIFT+4	Ugrás az előző 4. szintű címsorra
5	Ugrás a következő 5. szintű címsorra
SHIFT+5	Ugrás az előző 5. szintű címsorra
6	Ugrás a következő 6. szintű címsorra
SHIFT+6	Ugrás az előző 6. szintű címsorra
7	Ugrás a következő 7. szintű címsorra
SHIFT+7	Ugrás az előző 7. szintű címsorra
8	Ugrás a következő 8. szintű címsorra
SHIFT+8	Ugrás az előző 8. szintű címsorra

9	Ugrás a következő 9. szintű címsorra
SHIFT+9	Ugrás az előző 9. szintű címsorra
B	Ugrás a következő gombra
SHIFT+B	Ugrás az előző gombra
C	Ugrás a következő kombinált listára
SHIFT+C	Ugrás az előző kombinált listára
D	Ugrás a következő igazodási ponthoz
SHIFT+D	Ugrás az előző igazodási ponthoz
E	Ugrás a következő beviteli mezőre
SHIFT+E	Ugrás az előző beviteli mezőre
F	Ugrás a következő űrlapmezőre
SHIFT+F	Ugrás az előző űrlapmezőre
H	Ugrás a következő címsorra
SHIFT+H	Ugrás az előző címsorra
I	Ugrás a következő elemre
SHIFT+I	Ugrás az előző elemre
K	Ugrás a következő hivatkozásra
SHIFT+K	Ugrás az előző hivatkozásra
R	Ugrás a következő választógombra
SHIFT+R	Ugrás az előző választógombra
T	Ugrás a következő táblázatra
SHIFT+T	Ugrás az előző táblázatra
X	Ugrás a következő jelölőnégyzetre
SHIFT+X	Ugrás az előző jelölőnégyzetre

Szöveg kijelölése pásztázó módban

Ezek a parancsok akkor hasznosak, ha tartalommal rendelkező területről (például webhelyekről vagy e-mailekből) kíván kimásolni szöveget.

Billentyűparancs	Művelet
SHIFT+JOBBRANYÍL	Az aktuális karakter kijelölése
SHIFT+BALRANYÍL	Az előző karakter kijelölése
CTRL+SHIFT+JOBBRANYÍL	Az aktuális szó kijelölése
CTRL+SHIFT+BALRANYÍL	Az előző szó kijelölése
SHIFT+LENYÍL	Az aktuális sor kijelölése
SHIFT+FELNYÍL	Az előző sor kijelölése
CTRL+SHIFT+LENYÍL	Az aktuális bekezdés kijelölése
CTRL+SHIFT+FELNYÍL	Az előző bekezdés kijelölése
SHIFT+HOME	Kijelölés a sor elejéig
SHIFT+END	Kijelölés a sor végéig
CTRL+SHIFT+HOME	Kijelölés a dokumentum elejéig
CTRL+SHIFT+END	Kijelölés a dokumentum végéig
SHIFT+PAGE DOWN	Az aktuális lap kijelölése
SHIFT+PAGE UP	Az előző lap kijelölése
F9	A szövegblokk elejének vagy végének megjelölése
F10	A jelölés és az aktuális pont közötti teljes szöveg kijelölése
CTRL+C	Kijelölés másolása
CTRL+X	Kijelölés kivágása
CTRL+V	Kijelölés beillesztése

CTRL+A	Az összes szöveg kijelölése
NARRÁTOR+SHIFT+LENYÍL	Kijelölés felolvasása
NARRÁTOR+SHIFT+LENYÍL, kétszer, gyorsan	Kijelölés betűzése

Szöveg felolvasása a Narrátor segítségével

Többféle lehetőség van arra, hogy felolvastasson egy szöveget, vagy lekérdezze az aktuálisszöveg formázását. A szövegben történő navigálás egyik módja a nyílbillentyűk használata, de a pásztázó mód is használható az olvasáshoz. A pásztázó módot főleg a weboldalak és az e-mailek olvasására lehet használni. A pásztázó mód be- és kikapcsolását a NARRÁTOR+SZÓKÖZ billentyűkombinációval lehet elvégezni.

A szöveg felolvasásával kapcsolatos főbb billentyűparancsok

Ha a kurzortól kívánja meghallgatni a szöveget, nyomja le a NARRÁTOR+R billentyűkombinációt.
A dokumentum elejétől történő felolvasáshoz nyomja le a NARRÁTOR+CTRL+R vagy a NARRÁTOR+LENYÍL billentyűkombinációt.
Ha a szöveg elejétől a kurzorig kívánja felolvastatni a szöveget, nyomja le a NARRÁTOR+SHIFT+J vagy a NARRÁTOR+ALT+HOME billentyűkombinációt.
Az aktuális sor felolvasásához nyomja le a NARRÁTOR+I vagy a NARRÁTOR+FELNYÍL billentyűkombinációt.
A következő sor felolvasásához nyomja le a NARRÁTOR+O billentyűkombinációt.

Az előző sor felolvasásához nyomja le a NARRÁTOR+U billentyűkombinációt.
A következő mondat felolvasásához nyomja le a NARRÁTOR+CTRL+PONT (.) billentyűkombinációt.
Az aktuális mondat felolvasásához nyomja le a NARRÁTOR+CTRL+VESSZŐ (,) billentyűkombinációt.
Az előző mondat felolvasásához nyomja le a NARRÁTOR+CTRL+M billentyűkombinációt.
Az aktuális szó felolvasásához nyomja le a NARRÁTOR+K vagy a NARRÁTOR+CTRL+5 (numerikus billentyűzet) billentyűkombinációt. A NARRÁTOR+K kétszeri lenyomására, a Narrátor lebetűzi a szót.
A következő szó felolvasásához nyomja le a NARRÁTOR+L vagy a NARRÁTOR+CTRL+JOBBRANYÍL billentyűkombinációt.
Az előző szó felolvasásához nyomja le a NARRÁTOR+J vagy a NARRÁTOR+CTRL+BALRANYÍL billentyűkombinációt.
Az aktuális karakter felolvasásához nyomja le a NARRÁTOR+VESSZŐ (,) vagy az 5 (numerikus billentyűzet) billentyűkombinációt.
A következő karakter felolvasásához nyomja le a NARRÁTOR+PONT (.) billentyűkombinációt.
Az előző karakter felolvasásához nyomja le a NARRÁTOR+M billentyűkombinációt.
Az aktuális oldal felolvasásához nyomja le a NARRÁTOR+CTRL+I billentyűkombinációt.
A következő oldal felolvasásához nyomja le a NARRÁTOR+CTRL+O billentyűkombinációt.
Az előző oldal felolvasásához nyomja le a NARRÁTOR+CTRL+U billentyűkombinációt.
Az aktuális bekezdés felolvasásához nyomja le a NARRÁTOR+CTRL+K billentyűkombinációt.

A következő bekezdés felolvasásához nyomja le a NARRÁTOR+CTRL+L billentyűkombinációt.
Az előző bekezdés felolvasásához nyomja le a NARRÁTOR+CTRL+J billentyűkombinációt.

Formázással kapcsolatos adatok lekérdezése

A Narrátor tájékoztatást ad a formázási adatokról, például a betűtípus nevéről, a betűméretről és a szöveg igazításának módjáról. A formázási attribútumok meghallgatásához nyomja le a NARRÁTOR+F billentyűkombinációt. A formázási attribútumok következő csoportjának meghallgatásához nyomja le ismét a NARRÁTOR+F billentyűkombinációt. A formázási attribútumok előző csoportját a NARRÁTOR+SHIFT+F billentyűkombináció lenyomásával hallgathatja meg.

A formázási adatok az alábbiak szerint csoportosíthatóak:

- **Betűtípusra vonatkozó információk:** Betűtípus neve, betűvastagság, betűméret, dőlt, aláhúzott, aláhúzás színe, áthúzás, háttérszín, előtér színe.
- **Betűtípusra vonatkozó speciális információk:** Hivatkozás, stílus, listajeltípus, alsó index, felső index, nagybetűssé alakítás stílusa, körvonal stílusa, föléhúzás színe, nyelv.
- **Objektum színére és körvonalára vonatkozó információk:** Kitöltés típusa (nincs, szín, színátmenet, kép vagy minta), kitöltés színe, körvonal színe, körvonal vastagsága.

- **Bekezdés térközére vonatkozó információk:** Sorköz, a bekezdés térköze előtt, a bekezdés térköze után.
- **Margó adatai:** Felső margó, alsó margó, bal oldali margó, jobb oldali margó.
- **Igazításra vonatkozó információk:** Vízszintes szövegigazítás, szöveg folyásiránya, az első sor behúzása, bal oldali függő behúzás, jobb oldali függő behúzás.
- **Vizuális hatásokra vonatkozó információk:** Animáció stílusa, vizuális hatások (tükröződés, ragyogás, finom élek és fazetta).
- **Az objektum elrendezésére vonatkozó információk:** Középpont, méret, elforgatás.
- **Jegyzetinformációk:** Jegyzetek, például helyesírási és nyelvtani javaslatok, illetve megjegyzések.

Billentyűzet

Billentyűzetkiosztás

A Narrátor több, különböző billentyűzetkiosztást tartalmaz, amelyek közül a felhasználó kiválaszthatja a számára megfelelőt. A szabványos billentyűzetkiosztás hasonlít más képernyőolvasók elrendezésére, ezért ez az ajánlott. A Narrátorban a szabványos kiosztás az alapértelmezett beállítás.
Ha módosítani kívánja, válassza a Gépház > Könnyű kezelés > Narrátor lehetőséget vagy nyomja le a WINDOWS+CTRL+N billentyűkombinációt. Ezután a TAB billentyűvel keresse meg a Billentyűzetkiosztás kiválasztása kombinált listamezőt, és válassza ki a kívánt elemet.

Narrátor billentyű

Más képernyőolvasó szoftverhez hasonlóan, a Narrátor is használ a parancsokhoz egy ún. Narrátor billentyűt. Alapértelmezés szerint a CAPSLOCK, és az INSERT a Narrátor billentyű. E kettő közül bármelyiket használhatja a billentyűparancsok kiadására. Ezen kívül módosíthatja, hogy melyik váltóbillentyűt kívánja használni a Narrátor billentyűjeként. A váltóbillentyűt módosíthatja, ha lenyomja a WINDOWS+CTRL+N billentyűkombinációt a Narrátor beállításainak megnyitásához, majd a TAB-bal megkeresi az A Narrátor billentyű kiválasztása kombinált listamezőt, és a nyilakkal választ a Caps Lock az Insert, Caps Lock, és az Insert lehetőségek közül.

Tanuló mód (Billentyűzet súgó)

A Narrátorhoz billentyűzetsúgó is tartozik. A tanuló mód bekapcsolásakor felolvasásra kerülnek a lenyomott billentyűk és a használt parancsok. A tanuló mód használatakor a billentyűleütések nem kerülnek átadásra a rendszernek vagy az alkalmazásnak. A súgó a NARRÁTOR+1 (az 1-es számbillentyű) billentyűkombinációval kapcsolható be, illetve ki.

Saját billentyűparancsok létrehozása

A Narrátor billentyűparancsainak testreszabásával hatékonyabban vezérelhető és használható a szolgáltatás.
A CTRL+WINDOWS+N billentyűparanccsal nyissa meg a Narrátor beállítási ablakát, majd a TAB billentyűvel keresse meg a Saját

billentyűparancsok létrehozása hivatkozást, és nyomja le az ENTER-t a beállítási ablak megnyitásához.
Válassza ki a kívánt parancsot.
Válassza ki a Billentyűparancs módosítása elemet.
Az Írjon be egy billentyűparancsot ablakban nyomja le a billentyűzeten használni kívánt billentyűparancsot. A módosítóbillentyűk (CTRL, SHIFT, ALT, CAPSLOCK vagy WINDOWS) tetszőleges kombinációját használhatja valamelyik alapbillentyűvel kombinálva. A funkció-, illetve a számbillentyűket módosítók nélkül is használhatja.
Válassza az Alapértelmezés visszaállítása elemet a parancsok alapértelmezett beállításainak visszaállításához.

Navigáció

A Narrátor képes úgy navigálni a képernyőn mintha egy érintőképernyős eszközt használna. Megadhatja, hogy milyen típusú elemeken kíván lépkedni a képernyőn, majd ezeken végig tud navigálni.
A navigálható elemek között a következőképpen tud váltani: NARRÁTOR+PAGE UP és NARRÁTOR+PAGE DOWN vagy NARRÁTOR+CTRL+FELNYÍL és NARRÁTOR+CTRL+LENYÍL.
A Narrátor navigációs lehetőségei tartalmazhatnak vezérlőelemeket, karaktereket, szavakat, mondatokat, sorokat, bekezdéseket, címsorokat, hivatkozásokat, űrlapmezőket, táblázatokat, tájékozódási pontokat, illetve javaslatokat. Az igazodási pontok csoportja a képernyőn található hasonló elemekből áll, így könnyen navigálhat közöttük.
A kiválasztott elemeken történő navigációhoz nyomja le a NARRÁTOR+BALRANYÍL vagy a NARRÁTOR+JOBBRANYÍL billentyűkombinációt.

Ha a fő igazodási pontra kíván lépni, nyomja le a NARRÁTOR+N billentyűkombinációt. Egy oldal vagy alkalmazás igazodási pontjainak listájának eléréséhez használhatja a NARRÁTOR+F5 billentyűkombinációt is.
Az elemek, például hivatkozás vagy javaslat, aktiválásához nyomja le a NARRÁTOR+ENTER billentyűkombinációt.

A Narrátor keresője

A Narrátor keresőjének segítségével megtalálhatja azokat az információkat, amelyekre szüksége van az interneten, az alkalmazásokban és a dokumentumokban. A Narrátor keresőjének megnyitásához és egy szó vagy kifejezés kereséséhez nyomja le a NARRÁTOR+CTRL+F billentyűkombinációt. Ezután lépjen az első találathoz, és válassza a Következő keresése lehetőséget, vagy nyomja le az ENTER billentyűt. A Narrátor a keresési eredményre fókuszál, nem pedig a keresési párbeszédpanelre. Nyomja le a NARRÁTOR+F3 billentyűkombinációt, hogy a következő találatra lépjen. A NARRÁTOR+SHIFT+F3 paranccsal léphet az előző találatra.

Webes tartalmak olvasása és navigálás a webes dokumentumokban

Hivatkozások közötti navigálás adott oldalon

Ha egy adott oldalon meg kívánja tekinteni a hivatkozások listáját, nyomja le a NARRÁTOR+F7 billentyűkombinációt. A listán történő navigáláshoz használja a FEL- vagy a LENYÍL billentyűt, majd nyomja le az ENTER-t az adott hivatkozáson állva. A kiválasztás után a vezérlés

az adott hivatkozásra lép az oldalon. Ha már ismeri a kívánt hivatkozás egy részét, beírhatja a szöveget a lista szűréséhez. Ezután a hivatkozás megnyitásához nyomja le az ENTER billentyűt.

Címsorok közötti navigálás egy oldalon

Ha egy adott weboldalon meg kívánja tekinteni a címsorok listáját, nyomja le a NARRÁTOR+F6 billentyűkombinációt. A listán történő navigáláshoz használja a FEL- vagy a LENYÍL billentyűt, majd nyomja le az ENTER-t az adott címsoron állva. A kiválasztás után a fókusz az adott címsorra kerül a weboldalon.

Webes információk lekérése

A weboldalakon a Narrátor segítségével információkat kérhet le a képekről, a hivatkozásokról és a weblapokról. A szolgáltatás használatához internetkapcsolat szükséges. Az adatok a Microsofthoz lesznek elküldve elemzésre.
Ha tudni kívánja, hogy a hivatkozás hova vezet, nyomja le a NARRÁTOR+CTRL+D billentyűkombinációt. Ekkor a Narrátor közli annak a lapnak címét, amelyre a hivatkozás mutat. Ha egy képhez leírást kíván kapni, nyomja le a NARRÁTOR+CTRL+D billentyűkombinációt. A Narrátor elküldi a képet a Microsoftnak, majd felolvassa annak leírását.
A NARRÁTOR+S billentyűkombináció lenyomásával összefoglalást hallhat a felkeresett weblapról.
A teljes weblap összefoglalásához nyomja le kétszer a NARRÁTOR+S billentyűkombinációt.
A weblapok és az e-mailek felolvasása automatikusan megtörténik.

Braille-kijelzők használata

A Narrátor USB- vagy soros porton keresztül csatlakoztatható Braille-kijelzőkkel is működtethető. Ha Braille-kijelző segítségével kívánja használni a Narrátort, töltse le és telepítse a Braille funkciót:
A Narrátor beállításainak megnyitásához nyomja le a WINDOWS+CTRL+N billentyűkombinációt.
A Braille használata területen válassza a Braille letöltése és telepítése lehetőséget. (Ez egy kis időt igénybe vesz. A Windows arra is rákérdez, hogy biztosan engedélyezni kívánja-e, hogy az operációs rendszer módosításokat hajtson végre a számítógépén.)
Amikor a letöltés és a telepítés befejeződött, válassza a Braille engedélyezése lehetőséget.
Ezután adja hozzá a Braille-kijelzőt. Válassza a Braille-kijelző hozzáadása lehetőséget, majd adja meg a Braille-kijelző gyártóját és a kapcsolat típusát (USB- vagy soros port).

Ha a Braille-kijelzőt már egy másik képernyőolvasóval használja, vagy a Narrátor nem működik együtt azonnal vele, szükség lehet a Windows által a kijelzővel történő kommunikációhoz használt illesztőprogram módosítására. Ehhez nyomja le a WINDOWS+CTRL+N billentyűkombinációt a Narrátor beállításainak megnyitásához, majd válasszon egy lehetőséget A Braille-kijelző illesztő módosítása területen. A Narrátor által használt illesztőprogram nevét a Narrátor szöveg előzi meg.

Megjegyzés: Csak akkor kell módosítania az illesztőprogramot, ha a Braille-kijelzőhöz már van telepítve másik. Ha nem tudja eldönteni, hogy ez szükséges-e, forduljon a Braille-kijelző gyártójához.

A Narrátor Braille-támogatásának eltávolításához tegye az alábbiakat:
Nyomja le a WINDOWS+I billentyűkombinációt a Gépház megnyitásához.
Válassza az Alkalmazások, az Alkalmazások és szolgáltatások, majd a Választható funkciók kezelése lehetőséget.
Válassza a Kisegítő lehetőségek – Braille-támogatás, majd az Eltávolítás opciót.

tásokkal testreszabhatja, hogyan használja a Braille funkciót a Narrátorral. E beállítások eléréséhez a WINDOWS+CTRL+N billentyűkombináció lenyomásával nyissa meg a Narrátor beállításait. Ezután a Braille használata területen válasszon az alábbi lehetőségek közül:

- Bemeneti és kimeneti nyelv
- Bemeneti és kimeneti táblázattípus (1. vagy 2. fokozatú, illetve 8 pontos számítógépes Braille)
- Értesítési időkorlát
- A kurzor megjelenítése, illetve, hogy villogjon-e a kurzor a Braille-kijelzőn

Ha már a számítógépre történő bejelentkezés előtt használni akarja a soros Braille-kijelzőt, a kívánt beállítások megadása után válassza a Jelenlegi beállítások használata bejelentkezés előtt lehetőséget.

A Narrátor használata érintéssel

A Narrátor a támogatott érintőképernyős Windows 10 rendszerű eszközökön is használható.
Az érintőképernyővel rendelkező Windows rendszerű eszközökön a WINDOWS+Hangerőnövelés gomb együttes lenyomásával indíthatja el a Narrátort. A Narrátor leállításához ismételten nyomja le ezt a kombinációt.

Érintéses kézmozdulatok

A képernyőn található elemek felfedezéséhez és meghallgatásához húzza végig valamelyik ujját a képernyőn.
Az aktiválni kívánt elemet valamelyik ujjának egyszeri érintésével jelölje ki, majd koppintson duplán a képernyőn, szintén egy ujjal. A képernyő elemei között egyujjas jobbra- vagy balra történő pöccintéssel válthat.

Ha karakterenként, szavanként, soronként vagy hivatkozásonként kíván navigálni, egy ujjal pöccintsen felfelé vagy lefelé a Narrátor nézetének módosításához. Ha például egy elemet lebetűzve kíván meghallgatni, addig pöccintsen felfelé, míg a Narrátor a karakterek szót nem mondja. Ezután pöccintsen egy ujjal balra és jobbra az elem betűnkénti felolvasásához.

Kézmozdulatok

A Narrátor nézetének módosításához egy ujjal pöccintsen felfelé, illetve lefelé.
Görgetéshez két ujjal pöccintsen felfelé, lefelé, balra vagy jobbra.

A helyi menük megjelenítéséhez két ujjal, duplán koppintson.
A részletesség módosításához három ujjal, egyszer koppintson.
A jelenlegi pozíciótól kezdődő folyamatos olvasáshoz három ujjal pöccintsen lefelé.
Előre vagy visszafelé történő ugráshoz három ujjal pöccintsen balra vagy jobbra.
A Narrátor parancslistájának megjelenítéséhez négy ujjal, háromszor koppintson.
A Műveletközpont megnyitásához pöccintsen befelé a képernyő jobb széléről.
Az alkalmazások és az asztalok közötti váltást lehetővé tévő Feladatnézet megnyitásához pöccintsen befelé a képernyő bal széléről.

Gépelés érintéssel

Ha egy szerkesztőterület, például egy szövegmező aktív, az érintőbillentyűzet megjelenik a képernyő alsó részén, a Narrátor pedig hangjelzéssel tájékoztatja Önt, hogy megjelent a billentyűzet. Szöveg beírásához koppintson duplán a beírni kívánt karakterekre.

Ha gyorsabban kíván szöveget beírni, válassza a Start gombot, majd a Gépház > Könnyű kezelés > Narrátor lehetőséget. Keresse meg az Érintőbillentyűzeten aktiválja a billentyűket az ujjam felemelése után jelölőnégyzetet, és jelölje be.
A karakterek bevitele ezután úgy történik, hogy egyujjas csúsztatással megkeresi a beírni kívánt karaktert, majd felemeli az ujját.

Impresszum

Szerző: Herczeg Lajos

Kiadja: Informatika a Látássérültekért Alapítvány